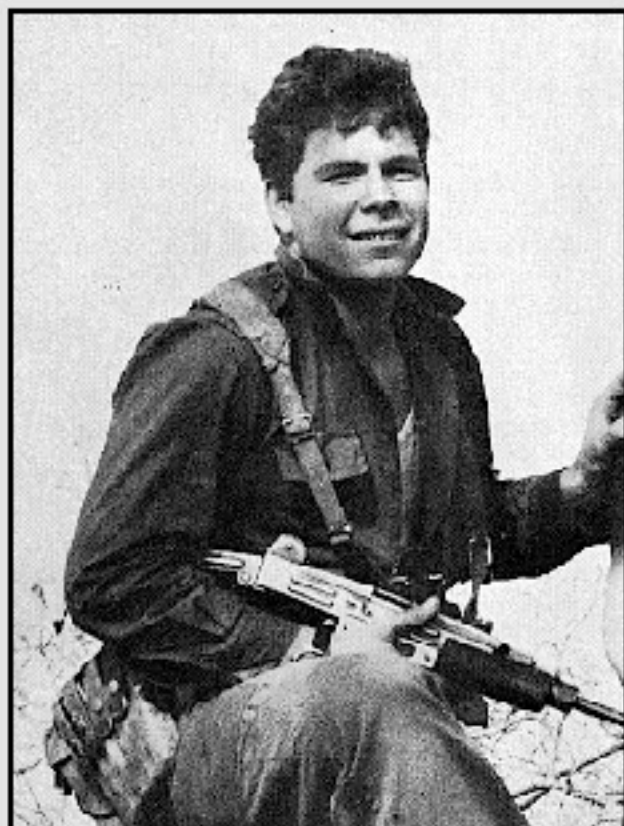

אזכרו של איניק ז'הר ז"ל

ז'הר ליניק

נולד — 9.3.49

נפל — 25.3.68

הוא ציץ חן, יונק נחמד,
לאהבה כל לב, כל נפש צד.
פניו כלילי יהוד.
נדמו לפני האב במאד.
הוא ילד שעשועי האם
משאת נפשמ, חזיון חייתה...

דברים לזכרו של זניק זהר ז"ל

— — — קר בחוץ, גשם, רוח וגם שלג.

חס בבית, שקט ונעים ... ציפיה ... דממה מתוחה ... צוהה ...

בכי פתאומי של תינוק קורעים את שלות הדומיה. כן תינוק! תינוק

נולד לנו, כן-אדם קטן, כן-אדם ממש. עיניים כחולות לו, אף רחב,

פה גדול וצורה: "הי, אתם, התעוררו התעוררו כולכם, באונו אני!".

הנשם כלא היה, פסק הריח, השמש זרחת, הכית מלא אור וזהר.

כן נולד לנו, זהר! בן קטן, סונהלה שלנו.

אחרי מלחמות השמד, רדיפות ונדודים, בא אלינו זהר, זהר — צועק,

צורח, אוכל. השמין סונהלה, גדל, העיניים הנפוחות נפתחו לרוחה,

נדולות הן וכחולות, כחול שמיים, זהר — כזהור פני שמש.

הפה הגדול הצטמצם, חיך ראשון מתפשט על הפנים, — חיכוך

של זהר.

סונהלה שיכב בלול, שן ראשונה, שניה, הראש הקטן מתכסה אט אט

בתלתלים זהובים, קם על רגליו הקטנות, העקומות, ויוצא לתור

את העולם הגדול — את החצר.

— יה. מי רובץ שם על הדשא! כלבלב! איזה אוזניים. אפשר

לנטוץ אותן? ולשם מה הזנב? — מושכים בו! מנסה להרים את

הכלב, כמה כבד... נופלים יחד. לא. כלום לא קרה, רק נשקתי

לכלב. ממשיך ללכת ולתור.

— מה זה? מי אלה? יצורים צהובים וקטנים, אפורים? איך תופסים

אותם?

דברים לזכרו של אַיִיק זָהר ז"ל

תופסים בראש כמובן, תופש בצוואר, האפרוח פוער פה ו"ירדם",
זהר "הרדים" אפרוחים, הרבה אפרוחים.
ישנן גם ביצים, סגלגלים את הביצה — הביצה נופלת, נשברת, אחת,
ע"ז אחת — דוּסָה שלמה, דוּסָה צהובה מתפשטת, מתפשטת.
— מה זה סונהלה!
— שום דבר! רץ הלאה, אין זמן.
— מהו הנוש הגדול בשחור לבן? — למה ישן בשמש! בועטים בו!
צועקים באוזן!
— מו... עונה העגל, מו... מו... "לא נותנים מנוח", מגביה
זנב יבורח בדהירה,
— סונהלה, מה עשית!
לא כלום, מחייך...
בורח, בורח בבהלה,
— אמא! אמא'לה! ... הצילו! ...
תרנגול גדול ולבן, רץ לקראת סונהלה, קופץ עליו, שורטו בידי
וברגליו.
— הצילו! ... נוסהלה (החליף אותיות) נפל, לנוסהלה פצע...
— נו.נו.נו. תרנגול...
סונהלה לא הציק יותר לחיות הבית.

דברים לזכרו של אצ"ק ז"ל

ועכשיו לאן? לכן כמובן.
סונהלה כבר גדול, בן שלישי, שני אחים קטנים לו בבית.
הגננת מסבירה לזהר: בגן לא רצים, לא משתוללים, בגן מצוירים,
עובדים ומשחקים בשקט.
סונהלה מסתכל ישר, ישר לעיניים של הגננת — מחייך, איך
משחקים בשקט? — הגננת נכנעה.

ספטמבר 1954.
יום גדול, סונהלה הולך לבית הספר, לכתה א'.
מכנסיים כחולים, חולצה רקומה, תיק גדול, גדול ממנו. סונהלה
מחזיק חזק חזק ביד אמא, לא קל לעזוב אותה.
המורה רבקה מחייכת אל התלמידים, גם סונהלה מחייך. המורה
מסבירה: זהר, בניה הספר לא מפספסים, בבית הספר יושבים
בשקט, חושבים, כותבים. לסונהלה לא אכפת — ממשיך לפטפט,
ומחייך, עומד בפנה מחייך — המורה נכנעה.

סונהלה גדל, נער, נער בן 10.
חילצה לבנה, עניבת מרפר שחורה — מנגן בכנור, חמשה אחים
לו קטנים בבית רועשים. הכנור צורם באוזניים.
סונהלה "נותן" קונצרט ראשון, קורן מאושר, האולם מלא, הצליח!
זיוף אחד או שניים, לא חשוב, אף אחד לא הבחין.
סונהלה מלא בטחון, אני, זהר על הגובה.

דברים לזכרו של אציק זהר ז"ל

בן שתיס־עשרה.

הולכים לקן.

— רוצים חניך חדיש ? — שמי זהר ! מקבלים אותי ?

— אתה עוד ילד, קטן.

סונהלה לא ויתר.

— אני די גדול, יש לי בבית עוד חמשה אחים.

— — — סונהלה למוש בחולצה כחולה עם שרוך לבן, יוצא לפעולות,

מהנות, מסעות, בחופש נוסעים לקבוץ, לעבוד.

— איזה חיים ! איזה נוף ! איזה חופש ! אוכלים בחדר אוכל.

שירצים בבריכה, חיים ממש, צריך גם לעבוד ! — הן, לא נורא ...

בן ארבע־עשרה.

— די בסונרלה, אני זהר ! הולך לקבוץ.

— לאיזה ?

— לא חשוב, אמא כבר תדאג, יהיה בסדר.

ואמא דאנה וסדרה.

חיים חדשים, סביבה חדשה, מביטים אל הנער בתמהון "ילד הרוץ",

חוצפה של ילד, רק שבועיים וכבר מרגיש כאחד מהחבורה.

החברים מתרגלים לזהר. מסונהלה הקטן שנדבק לסנורה של אמא,

צמח זהר גדול, עצמאי, שופע בטחון.

דברים לזכרו של אצ"ק ז"ל

יוצא לשנת הדרכה, כובש לב החניכים, מתכוון לגיוס, שלב חדש
והשוב מאד לזהר. לאן ללכת? לאן להתנדב?
חיל הים? שייטת צי, אנשי צפרי"ע?

— למה סוניהלה, מתחננת אמא, למה ים, אם יש אזמה?

זהר רוצה לראות את העולם, את הארץ הוא כבר מכיר היטב,
לאורכה ולרוחבה. נשאר רק העולם הגדול, המסתורי, המושך.
זהר נכנע!

התנדב לצנחנים!

איזו גאווה, יש לנו בן, חייל, האחים מקיפים אותו, מספר חוויות,
מראה תמונות.

סתכוני לצניחה ראשונה. חזר הביתה אחרי חמש צניחות. גאה,
כנפי צנחן וכומתה אדומה. סביא צלומים — צלם עצמו צונח.
"כסה נפלא לרחף באויר".

סיום את הטירונות, עסף עצמו בטעטה שתיקה. חייל מן השורה.
איננו טירון. מניע הביתה לחופשה קצרה וישן הרבה, ציף...
בפעם האחרונה יצא מן הבית עמוס בחילות בשביל החברה. לויתי
אותו לבסיס, נפרדתי ממנו ב"להתראות" ביום שישי הבא.
יום גשם עננים, רוחות, יום סוער.
השמש לא זרחה מסק זהרה...

— — ימי מלחמה, אי שקט בנבילות, חבלנים בשדות, עם קסן
לוחם על עצמאותו.

זכרים, אזכרו של זניק זהר ז"ל

— אמא, חדלתי להיות "סונהלה" ! אני זהר ! חייל ביחידה קרבית,
ביחידה מובחרת, גאה בחברי, סומכים עלינו.
— ררגשה נפלאה שכותרים בך, נכון אמא ו
— אל תדאגי, תחשבי עלי.
ואני חושבת וחושבת — יום השנה על הסף ...
שלוש מאות ששים וארבעה ימים.
שלוש מאות ששים וארבעה לילות —
לילות ארוכים וחשיכים.

אספנו הביתה חפצים ששרדו אחריו :
החליל, הכנור, החצוצרה, אוסף קונכיית אילת, תרמיל גב, תמונות,
שכנפש רגישה ועין בוחנת, הנצחת במצלמתך, — ארועים נוהחי
והנוף.

על הקיר תלויה החולצה השומרית עטורה בכל דרוגי הסמלים.
החל מחניך צעיר, ועד לסמל הכוגרים והעניכה השחורה. בתוך,
כובע וחבישוליים, כובע קארבי והתרמיל.

ממול תלויה חולצת צה"ל, ענודה בכנפי הצנחן ועל הכוננית —
הכומתה האדומה.

הסמל המקודש של צה"ל, הנצרה מהרמון הראשון שזרקה,
שלוש מפורחות פה והתנ"ך שכבלת עם סיום הטירונות.

דברים לזכרו של אציק ז'הר ז"ל

זה מה ששרד, בן — — —

ועל כולם, נר זכרון, מסיף קרני אור נואים, על תמונת הצנחן שהיה ...
— אמא, אל תדאגי לי, מספיק שתחשבי עלי, בוטחים בנו.
— כן בני בכורי, אני חושבת עליך, מחשבותי חולפות בלי הרף

ככרט — הדרכים בהן נסענו מהחופשה לבסיס.
— אמא קחי את החברה, הם ממהרים לחזור מהחופשה.
הטנדר מלא עד אפס מקום, המנוע מטרטר, מתחטס עד לרתיחה.
וזהר שלי כולו קורן מאושר.

— הרבייה כולם למעלה, אמא!
לא יכלו להדחס כולם, הטנדר לא מגומי.

— אמא, תעשי סביב נוסף.
— כן בני, אני סמשיכה בסיבובים. יש, ובעל כימחה אדומה, מפנה
גבו, מסרב לעלות, זיחה את הטנדר — אמא של זהר!
ואז אני יורדת, מזמינה אותי לתא הנהג. בוא, בוא, אין זבר,
ממשיכים! ...

בלילות הארוכים והחשוכים, כבר יבשו מעיינות הדמעות, אין
תנומה לעיני, אני, אתה וסחשבותי.

דברים לזכרו של אציק ז'הר ז"ל

הנה ביתנו, בו נולדת וגדלת, התזכור:

אני מושיבה אותך על ברכי, סורקת תלתלי הזהב שלך ומספרת לך את הספור שכה אהבת; על הגדי הצחור והזאב הרשע, ואתה נלחץ ללבי, מחבק את ידי, סוקח זוג עיניים, מירי פעם מנענע בראש הקטן ועונה כן. בשעות אלה שנינו אבדנו את מושג הזמן.

הילד חולה, חום גבוה.

גשם ולעפות נתך בחוץ, שלושה ימים ברציפות. נשימת הילד נבדה, התרופות לא הועילו. מי ידע לב אם, היושבת כילה לילה, ליד מטת בנה החולה.

החום עולה, הנשימה נחלשת.

אסור לאבד עשתיונות!

מתי יאיר היום? — לילה כלי קץ. סוף סוף מאיר השחר, ברוח, בגשם, מגיע הרופא, הוא מאבחן את המחלה... שתיק — ילדים! הלב נצבט, נעצר, דוקטור! אנה! לסונהלה שלי יש תקווה! צריך להשיג תרופות נדירות שאינן נמצאות בשפע. אמא משיגה. פסקה הסערה, הדל הגשם, השמש מציצה מבעד לעננים האפורים הכבדים. מבין העבים מציצים פסים בהירים של רקיע, הצצה חטופה לשמים הכחולים, כך אני צודקת, עיני סונהלה כחולים מהשמים, תקווה מהולה כחרדה. הילד מגיב על דברי אמא, בחולשה רבה, אבל מגיב, האם שולט הוא בידיים? כרגליים? חלש, אבל מזין, שולט!

דברים לזכרו של אציק ז'הר ז"ל

קרני השמש שלא נראו מזה שבועות, חודרים מבעד לחלונות הסטורגים, מנימה לחדר. ונופלים על עריסת התינוק. אבא רצה מזמן לחוציא את הסורגים, אני התנגדתי.

באזור שורצים חבלנים, — מסתגנים מידי לילה, עדיין. מוקדם לפרק את הסורגים.

סונהלה קם מחוליו, יפה שבעתיים. הילד היפה ביותר בשכונה. התלתלים סמיכים יותר, בהירים יותר, זהב ממש. הסרט הכחול כה הולם את הפנים הבהירים, את העיניים, את החיוך המאושר. אושר משפחתי.

הילד גדל, מגיע לעיל מצוות. האולם מקושט לתפארת, נרות, נרות ופרחים. אני מאושרת, זהר זורש דרשה בעל פה.

"להורי מולירי, זכיתי לחוויות אושר משחר ילדותי בחיק משפחתי. בקן הנשרים בקרב חמשת אחי... כנשרים חופשים יוצרי עמי נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים...". וקולו הצלול משתפך על פני האולם, ומחיאאות הכפיים מחוישות אוזניים. סונהלה ניפל

לארועותי, נצמד ללבי, אני מרחפת בשמיים, אני האם המאושרת בעולם.

זהר עולה ונדל, וגדלות התקוות.

זכרים, אזכרו של זניק זהר ז"ל

אמר לי המפקד.

"בחרתי בזהר ליחידתי. זהר בלט בעיניו הכחולות, בשערו הבהיר, כגוו החסון, כבטחון מלא, וכה טבעי היה להטיל עליו תפקידים. הטלתי עליו, והוא, הוא מלא אחריהם".

זהר! סונהלה! — זועק לבי, אין תשובה...

חולפים ימים עוברים חודשים, יהיו שנים של שכול, יגון קודר, אינך עמנו, לא תפקרנו יותר, היית חבר נאמן לקבוצתך "הדר", אהבת את חבריך במשק, כצבא, אהבו אותך. מספרים על סגולותיך הנפלאות.

היית חייל בחיל הצנחנים — גאה במדים, בכומתה, בכנפי הצניחה. תמיד הראשון, הראשון גם נפצת, קרסת.

לוח אבן נשאר לנו — חקוק בו "זהר" — שם כה נפלא, כה אהוב. הבית המה ביטי חופשתך, שבת, צחקת ורקדית, עתה הכל דומם, לא תגאל אותנו יותר משממונו.

זכרך לעד לא ימוש, — זהר יקירני.

סונהלה היקר והקטן שלי.

אמא.

דברים לזכרו של אצ"ק ז"ל

מספרים חבריו לחידה

1941-1942

קשה להשלים שהוא איננו. את זה הכרתי לפני הצבא. עוד בהקדמה הדרכי והיינו עם יחד במשך שנה וכוחה לי שזאת היתה השנה המאושרת בחיי. זכורים לי ההתלבטויות שלפני התגייסותנו לצה"ל, אבל כולנו סלבו אבל זהו, סתם העבודה בהקדמה ירד לקראת היום.

זהר לא עזב את ההזכרה עד לרגע האחרון. שבע לפני היום יצא למחנה לבניאס, תמיד היתה לו הרגשה שלא הספיק לעשות כל מה שצריך. שלא הספיק הזמן.

זהר היה מאוד פעיל. תמיד נער בנו שאנו אנו עושים מספיק. והרגשת חוסר ההספק לותה גם איתו.

אני זוכר את ההכנות לקראת מסע חניכים בל"ג בעומר. קחנו טפוז וסיירונו ימים שלמים בשטח. לבסוף יצא לבד עם חניכיו.

תמיד היתה הרגשה שהוא עשה יותר, ואנו צריכים להדניק את הקצב שלו.

עם כל פעלתנותו והצלחתו ליצור אוירה של עשיה מסביבו, היה זהר מכווץ בחוץ עצמו. על חייו הפרטיים לא ספר. לעומת זאת ישבנו לילות ארוכים בחדו והתווכחו על החיים, על הבעיות, על הקטץ ועל מה לאו.

בין החברה הסגור מצידו, אחרי שנהגו התכנסה הקבוצה. היתה לו הרגשה שחשו פשה, כשהו באוירה שחיה חלק מוטו, חלק מכולנו. חסרה נגינתו במסורות והאווירה המיוחדת שהיה משרה.

התניסנו אחרי מלחמת ששת הימים, כשפרצה הסכסוך היה זהר חסי שקט. הוא הצטער ש"התפסיד" אותה. כשהיה ישרו למקלסים הסתייב זהר בין הקבוצים. וזכר אני את אותו הדיע. הוא בא כתאם הוציא אותי מהקבוץ ונשענו לאזור טבריה לראות את התיירות.

עברו אז השיירות מירדן לסוריה. הוא הרגיש שהפסיד משהו רציני. הוא אהב את הפקידו בהדרכה אך נגבי המלחמה הצטער שהיה "כחוצי". כמו תמיד — ההרגשה שאפער היה לעשות טוב יותר. שתמיד חסר לו זמן.

התכווננו לניוס. ידענו שצריך לכתב למקום ש"מתעניינים הרבה". אני זוכר שבכדי להצלות את הניוס וצנו מהקבוצה נסמילת הבולו ואח"כ כששה, שבעה ק"מ על הכביש.

ב"ו באוגוסט התגייסנו. נפגשנו בקלט שם הצטלמנו צילם "הספור" בנגדים אזרחיים, ושעה קלה אחרי כן — בנדום.

את הקלט עברנו יחד, אך לאחר מכן דרכנו בצוילל נפרדו. כל אחד שיבץ למחלקה אחרת. נפגשנו גם אחרי כן, אך כבר לא היו אוויר חיות של חיים משותפים.

זכור לי היום בו נסענו לסיום טורס טירונות של בנות. באותו יום הומין אותנו זהר לביתו, והבטי לנו בעצמו ארוחת ערב. הוא הצליח לתעניק לנו אווירה ביתית נפלאה. זו היתה הפגם היחידה שהתארחתי בביתו, ונשארה בחייה.

יציאת ירדן מסופים:

עוד בתחילה כראה זהר הפשוט והעלו מכולנו. במקרים של יאוש תמיד עווד והסביר, ארנן ודאג לכולם, ביחוד בקלט. בתחילה עשה קצת רישם של שחצן יחזיר אך כשהכרנו אותו טוב יותר השתנה הרושם.

אחד הדברים הקשים ביותר עבורו היה לומר "כן המפקד". מטבעי היה מרדן, והמפקדים ניסו סיד בתחילה להכניעו. הם עקבו אותו וקיצטרו אותו, אך אח"כ התגלה כחילל מבריק. כשיצו מפקדיו הישריים או המ"מ שלו, לתת דוגמא של חיל — הזכירו את זהר. הצריכו אותו מאד, היה לו כושר סבילות רב. כמסעיות נשא זהר על כתפיו את האלונקה החללקתית.

דברים לזכרו של אצ"ק ז"ל

זכרים או את המסע בו היו לאחר כותב ברנזוי. הוא אמר למסקנא שנתנה לו שלא יוכל לעמוד במאמץ. ספקו ענה שהוא בטיח שוהר יעמיד כזה. זהו ענה את המסע, וכמובן עם האלימקה על הנב. במסע אחר, התחיל ללכת עם רגל נקועה. הוא ניסה ללכת בכל יכולתי, ולבסוף העלה אותו המסע, ממש ככה, על המטאיות. עורה לזכות היתה אחד הדברים המאיינים אותו ביותר. מהרעתי היאשון יצר סביבו הרגשה של ביתיות. במסדרים שיום ראשון ועוד לאחרים לעלות את הנשק ולארגן את המצויהם. קיבל תבילות רבות ונדולות מהבית, התבילות היו של כולם. הוא לא חילק את הדברים, אלא כל אחד בא ויקח כחפצו. היו דקות הסגירות נעלמה החבילה כמובן.

כנותו לצדור התגלתה במיוחד במקרים של עונש שהיה כל כך שפולרי — חפירת בורות. כשהייל קיבל עונש של חפירת בור גדול, והיה צריך לעטול לילה שלם בכזו לחפר, השתדלנו תמיד לעזור. אך היו חילים שלא היו כל כך סקובלים על החברה ופשוט יילא שבלי אותם, זהו ארגן את החפירה לעזור זוקא לאוהו בחור בלתי אהוד, הוא קבע תורנות בין האהלים, אנשי כל אהל עבדו יטן משוים והעירו את הנאים אחיהם להמטיף, כך חפרו בתורנות לילה שלם. זהו עצמו עבד קשה בחפירת בורות, לאו זוקא שלו ... מעולם לא קבל על עונשים וקבל אותם ברוח טובה, לעומת זאת היה רגיש מאוד לפגיעות אישיות שנגרמו לו בלתי צודקות. זהו גר באוהל אחד עם מיכאל, הם שרתו נכחות שונות באותה מחלפת, ולא אמרד חורו יחד לישינה. כשהיה הניע לפני מיכאל, הניע את מטתו, הדליק נר, דאג שלא יחסר לו דבר, וישב לחכות לו, כשהיה מיכאל ישבו, שוחחו והחליפו חוויות ... כשהצלחנו פעם לארגן ערב הווי (שהיה דבר נדיר) — זהו היה בו הרוח החיה. הוא הביא כבוד מהבית ואסף כל מה שאנן מהמחלקה. כערב היוו במסגרות והעליה להקנות לערב אורה מאוחדת ...

אם יש מקום נלמדו של חכרות יפה — זהו זה בצה"ל. זהו התגלה כחבר אצ"ק, שחלק הכל עם כולם, עויד וגם עזר בעת צרה.

ישראל פסידי:

היונו בתרגיל, ישבתי בצד אותו רגע, ופתאום נשמעה התמונצוית לא הבנתי בתחילה מה קרה, שמעתי צעקה "אלונקה", ראיתי שני חכרות איושים וזהו צעק "היו שכי", חששתי בתחילה לגעת, נרעשתי.

כשנשכתי אליהם התחילו כבר לפנות אותם. היתה לי הרגשה שזהו פגיעה לא רצינית וחשבתי באותו רגע, ששני אנקרים בבית חילים.

חשבו אותם, לקחתי את זהו למכונית והרששתי שידו האחת נפעה קשה. כשהנחתו אותו במכונית חשתי שהוא בריא, שאין זה משהו מיוחד, רק חששתי קצת לנשימתו. פגיו של זהו היו רגועים ושליים כלא באנו, הוא דבר, בקש מהחברה שיבדקו את ידו, כי הרגש שאיננו בסדר, היה בחברה פלחה.

אנחנו נסענו באוטו אחד, אני זוכר שלא הבנו איך בהתמונצות כזו נפגעו שניהם כל כך קל, אפילו לא חשבנו על אפשרות של פגיעה קשה. כשהגענו ליחידה, טענו שאחד מהם נכטר, היונו בסוף שזה לא זהו, כשקפצתי החוצה, שמעתי ששניהם נהרגו. באותו לילה הסתובבנו ולא קלטנו מה שקרה. לבסוף התקבצנו בחדר האוכל, ישבנו ובכינו ...

לא יכולנו להאמין, לא יכולתי להבין, שחמות נראה כך ...

אכתבי תנחומים למשפחתו של ליניק ז"ל

צבא הגנה לישראל

לכ' מר ליניק מרדכי ומשפחתו !

הורים יקרים —

בתאריך 25.3.68 נספה בתאונה בנכם, טוראי ליניק זהר 2029612.
זהר המנוח שירת ביחידתי כשלשה חדשים בלבד ולכן לא הספקתי
להכירו היטב, ברצוני לציין כי לפני שנה, ערכתי ראיונות עם מספר
רב מאד של מועמדים לגיוס וביניהם גם בנכם. מתוך כ-150 מועמדים
שהתנדבו ליחידתי, בחרתי מספר מצומצם של חיילים ובתוכם
גם זהר. אני חושב שעובדה זו מדברת בעד עצמה ומוכיחה על טיבו
ותכונותיו של בנכם המנוח.

ברצוני לציין בנוסף, כי בעת שירותו של זהר ביחידה, התבלט
בתכונותיו הטובות כחייל וכאדם והיה אהוד על חבריו לצוות
ועל מפקדו הישיר, סג"מ אורן מנשה.
אבקשם לקבל את השתתפותי הכנה בצערכם הנורא. אין בפי
נחומים לאסון שקרה אותנו ואתכם.
אבקשם לאפשר לי לבקר בביתכם באחד הימים הקרובים.

סא"ל יאירי עוזי

אכתבי תנחומים למפחתו של אציק זהר ז"ל

סרמאולו 2/4/68

לאבישי ומירי שלום רב!

הזדעזעתי בקוראי היום בעתון על מותו של זהר ז"ל. ברנע הראשון כשראיתי את קיבוצנו ככתובת לתנחומים לא תפסתי מי בנופלים, עד שהנופל האלמוני לבש את דמותו החסונה של הבלונדיני בעל האף הרחב והפחוס, והחיידך הכובש, כן הקרבנו את זהר. ואז החלו עולים בזכרוני פרטים שונים על ההצגה האחרונה של "הדר" בה מילא תפקיד ראשי, האחים הצעירים שלו המפתיעים בדמיונם אליו, דחיית גיוסו לצבא ויציאתו לעבוד בתנועה ולבסוף המשפחה בקבוץ, אליה היה קשור מאד. בדמיוני רואה אני כיצד זהר מרכיב את יפתח על כתפיו הרחבות ומטייל... ורבים הזכרונות והתמונות מצטלבות, ורחוקות כל כך משלוב — זהר עם המות... למותר להסביר לכם מהי הרגשתנו בקריאת העתון בימינו אלה, ומה גדול הכאב והיגון על הנופלים הרבים, אך גדול שבעתיים שמושג המות זהה עם זהר, תרתי משמע... מי יתן ולא נדע זאת יותר!

אני יודע שהקשרים שלכם עמו היו איתנים וכי זו מכה קשה עבורכם. קבלו את השתתפותי הכנה בצערכם וכן העבירו את תנחומי להוריו, לחבריו ולקבוץ.

ישעיהו

מכתביו של א'ניק ז'הר ז"ל

גבעת חביבה 15/3/66

— — — לדידכם הרי מכתב מגבעת חביבה או ממקום אחר הינו היינו הך. ואף לגבי גבעת חביבה הינה המשך ישיר למוסד. החיים נמשכים כאן עם השגרתיות שבמוסד, המתח הלימודי נשמר ואף עלה במקצת בעקבות הנושאים החדשים. ההוי הינו רוגע כבריכה שקטה, עדיין לא משתובבים עד לאחר חצות, כל קבוצה עדיין מסוגרת בתוך שריונה ו"פוחדת" להציץ ולהתקרב לשאר הקבוצות.

1/8/67 (מכתב ראשון מן הצבא)

ובכן, בנכם הינו חייל מהשורה. קיבלתי את הקיטבג + בינוד צבאי, עומד אני ומחכה, מחכה למי יודע מה? הכל סתום, לא ברור, לא ברור לאן הולכים ולא ברור מתי עוזבים את השטח. — — — הצלחנו כמה י"נימלים להשתרבב לתוך הפלוגה, אל תדאגו, אני מרגיש מצוין (נו, כמה כבר הספקתי לעבור?) אגב, הכל בסדר מלבד הכומתה. זו משום מה אינה רוצה להסתדר על ראשי הקצוץ — — —

מכתביו של ז'ניק ז'הר ז"ל

לאחיו אורי

יקום 1/6/1966

... ובכן שנת הלימודים חולפת ואיננה ובקרוב תחל שנה חדשה, שונה משאר השנים. שנה, שבה אצטרך ללמד ואף ללמוד. בשנה זו נתון אני כולי בידי שלי, לשיקול דעתי, לחושי הארגוני והדברים ייראו בדיוק כפי שאארגן אותם — — —

ובינתיים עד ליציאתי מתכונן אני לסיום. סיום של 12 שנות חינוך ולימוד, סיום שלב נוסף בתקופת הנעורים.

סדר השבוע גדוש. לצערי הרב הבריכה עדיין לא נפתחה. כך, שבמקום לקפוץ לבריכה לאחר יום בן 7 שעות עבודה, כשהשמש יוקדת על ראשך, קופץ אתה ישר לתוך ה... מקלחת (איזו אכזבה) ונוסף לכל יש לי מעט זמן למחשבה עליכם — — —

20/9/67

— — — ושוב נזכח אני לדעת ולראות מה כוחן של מלים. חייב אני להודות כי אותו מכתב ששלחתם הרים את המוראל גבוה גבוה. בזמן שנמצא אני בתוך העולם הצבאי כל דבר שמגיע אלינו וכל מלה כתובה מבחינה מוראלית (אין להסיק כי המוראל נמוך, אך יכול להיות גבוה יותר). היא יקרה ומעודדת.

— — — ובזמן קריאת המכתב הרי שיקום מצטירת לפני, יפתח וגלעד, אני רואה את החיוך המבויש של יפתח והעיניים הגדולות של גלעד הסוקרות אותי לאורך ולרוחב. ומכונת הדייש המאובקת, והשקט המשפחתי שלאחריו. בזמן קריאת המכתב אני מתמזג בתוכם וממש מרגיש כחלק בלתי נפרד מהדברים הכתובים על דף הנייר — — —

